

Grad za sve – odgovorno djelovanje za uključive lokalne zajednice (CIFER)

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.”

TRENING INTERVENCIJE AKTIVNIH NAZOČNIH OSOBA (bystanders)

Centar za mirovne studije
Cvijeta Senta, Lucija Mulalić

O projektu

- Projekt se provodi u pet gradova EU: Ljubljani, Malmöu, Budimpešti, Zagrebu i Parizu.
- Cilj mu je borba protiv i sprječavanje netolerancije, rasizma, ksenofobije, diskriminacije, govora mržnje i zločina iz mržnje određenim načinima djelovanja;
- Uključuje one skupine koje su uglavnom u opasnosti da budu izložene rasizmu i višestrukoj diskriminaciji u svakom od uključenih gradova, posebice migrante, migrantice i druge ranjive skupine.
- Doprinijet će provedbi Akcijskog plana EU-a za borbu protiv rasizma, čiji je cilj borba protiv strukturalnih oblika rasizma u zemljama EU-a
- Također će potaknuti države i tri uključena grada da usvoje politike protiv rasizma i akcijske planove za borbu protiv rasizma.
- Osim toga, projekt će potaknuti uključene glavne gradove da postanu dio kruga europskih prijestolnica uključenosti i raznolikosti, te da se Ljubljana, Zagreb i Budimpešta pridruže ECCAR-u.

Trening intervencije nazočnih osoba*

- Zašto smo ovdje?
- Pravila ponašanja i program
- Vrijeme: 3 sata, evaluacijski upitnici prije i nakon treninga
- 3 modula od 45-50 minuta i završna sesija od 15 minuta (evaluacija), s dvije pauze (svaka 10-15 minuta).
- Modul 1: Predstavljanje teme rasizma i promatrača (50 minuta)
- Modul 2: Intervencija promatrača: što je važno? (50 minuta)
- Modul 3: Intervencija promatrača: što pomaže (50 minuta)
- Zaključak (15 minuta)

*nazočne osobe – promatrači

- EVALUACIJSKI UPITNIK PRIJE TRENINGA
- KRUG UPOZNAVANJA

- Video „Tzafar“:
- <https://www.youtube.com/watch?v=dfccrwUIROU> (2:38)
- Diskusija

- Što su stereotipi i predrasude?
- Što su diskriminacija i rasizam?

Stereotipi

- previše pojednostavljeni načini razmišljanja o određenim pojavama ili grupama ljudi
- grupni koncepti, generalizacija uvjerenja o grupi ljudi kojom se istovjetna obilježja pripisuju praktički svim članovima grupe, neovisno o stvarnim varijacijama između članova
- često se koriste u negativnom smislu, u kontekstu predrasuda, i opravdavaju određena diskriminativna ponašanja.
- kognitivna uvjerenja o obilježjima drugih ljudi
- jednostavne mentalne slike
- fizičke i psihičke karakteristike koje opisuju i određuju neku grupu
- olakšavaju i ubrzavaju zaključivanje o drugima
- mogu biti i negativni i pozitivni
- sami po sebi nisu loši
- svi ih imamo

Predrasude

- neprijateljski ili negativan sudovi ili mišljenja o nekoj osobi, grupi ili pojavi stvoreni prije realnog, direktnog iskustva s tom osobom, grupom ili pojavom, ili bez poznavanja ili istraživanja činjenica o tome.
- unaprijed stvoren sud o pojedincu ili grupi na temelju neke karakteristike, a bez poznavanja konkretne osobe ili grupe
- emocionalna sastavnica
- negativni osjećaji
 - mržnja
 - gađenje
 - strah
 - nelagoda
- tjeraju nas da druge ljude i situacije interpretiramo kao ugrožavajuće za nas same
- počinjemo se ponašati tako da se zaštitimo
- što vodi do diskriminacije

Diskriminacija

- dok se predrasude odnose na apstraktne stavove i uvjerenja, diskriminacija opisuje radnje koje mogu proizaći iz predrasuda.
- izravna diskriminacija je nejednako postupanje prema osobi zbog jedne ili više njezinih osobina (osnova).
- rasa ili etnička pripadnost ili boja kože - spol - jezik - dob - političko ili drugo uvjerenje - ekonomski status - obrazovanje - nacionalno ili socijalno podrijetlo - članstvo u sindikatu - invaliditet - društveni položaj - bračni ili obiteljski status - zdravstveno stanje - genetsko nasljeđe - vjera - rodni identitet i izražavanje - seksualna orijentacija
- Zakonom o suzbijanju diskriminacije zabranjena je: AKO je riječ o tretmanu koji osobu stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na drugu osobu u usporedivoj situaciji, AKO je razlog ovakvog ponašanja jedno od njegovih obilježja, odnosno diskriminacijski temelj iz Zakona
- neizravna diskriminacija može biti nejednako postupanje zbog naizgled neutralne odredbe, kriterija ili prakse, osim ako "mogu objektivno opravdati legitiman cilj, a sredstva za njihovo postizanje su primjerena i potrebna".

Rasizam

- rasizam je uvjerenje da se osobnost, ponašanje i moral mogu objasniti nečijom rasom, te posljedično uvjerenje da je jedna rasa superiornija drugoj – staro stajalište
- noviji pristupi: RASIZAM = PREDRASUDE + MOĆ
- Rasizam je proces kojim sustavi i politike, radnje i stavovi stvaraju nepravedne prilike i ishode za ljude na temelju rase. Rasizam je više od puke predrasude u mišljenju ili djelovanju. Događa se kada je ta predrasuda – bilo pojedinačna ili institucionalna – popraćena ovlasti za diskriminaciju, ugnjetavanje ili ograničavanje prava drugih
- podrijetlo rasizma – u znanstvenoj teoriji, korišteno od strane političkih moćnika za osvajanje cijelih naroda – i uspostavljanje sustava izrabljivanja, zanimljivo je da su se današnje definicije fokusirale više na individualno uvjerenje, bez centralnog fokusa na povijest i odnose moći koji su doveli do uspostavljanja sustava nejednakosti i eksploatacije bazirane na tim rasnim uvjerenjima (apartheid, kolonijalizam)

Rasijalizacija

- rasa - razlika
- rasijalizacija – proces davanja rasnog značenja tim razlikama
- grupiranje ljudi pod određenim značenjem – nazadni, necivilizirani....šalje poruku da je nešto strano, inferiorno (inferiorno, ispod nekoga ili nečeg drugog)
- rasijaliziranje etničkih, vjerskih ili kulturnih skupina – zbog njihove označene različitosti
- rasizam – svrha rasijalizacije, isključenje iz uživanja punog opsega ljudskih prava i temeljnih sloboda u političkom, društvenom, kulturnom i svim drugim područjima
- isključenost iz pristupa resursima (pristup obrazovanju, poslovima, položajima u društvu...) u društvima
- primjer: islamofobija

Forme rasizma, intersekcije opresije

- pet širokih skupina posebno pogođenih rasizmom i diskriminacijom:
- Romi/ anticiganizam
- Afrikanci i crnačka populacija / anticrnački rasizam, afrofobija
- Muslimani / islamofobija, antimuslimanski rasizam
- Židovi / antisemitizam
- migranti, izbjeglice / ksenofobija - ksenorasizam (Sivanandan, Fekete)
- neki problemi, predrasude, prakse diskriminacije – specifični za samo jednu skupinu, neke dijele svi
- često – ljudi mogu biti dio više od jedne skupine – Rom musliman, sirijska izbjeglica muslimanka...PLUS druge vrste diskriminacije!
- intersekcionalna teorija (Crenshaw)

Četiri razine rasizma

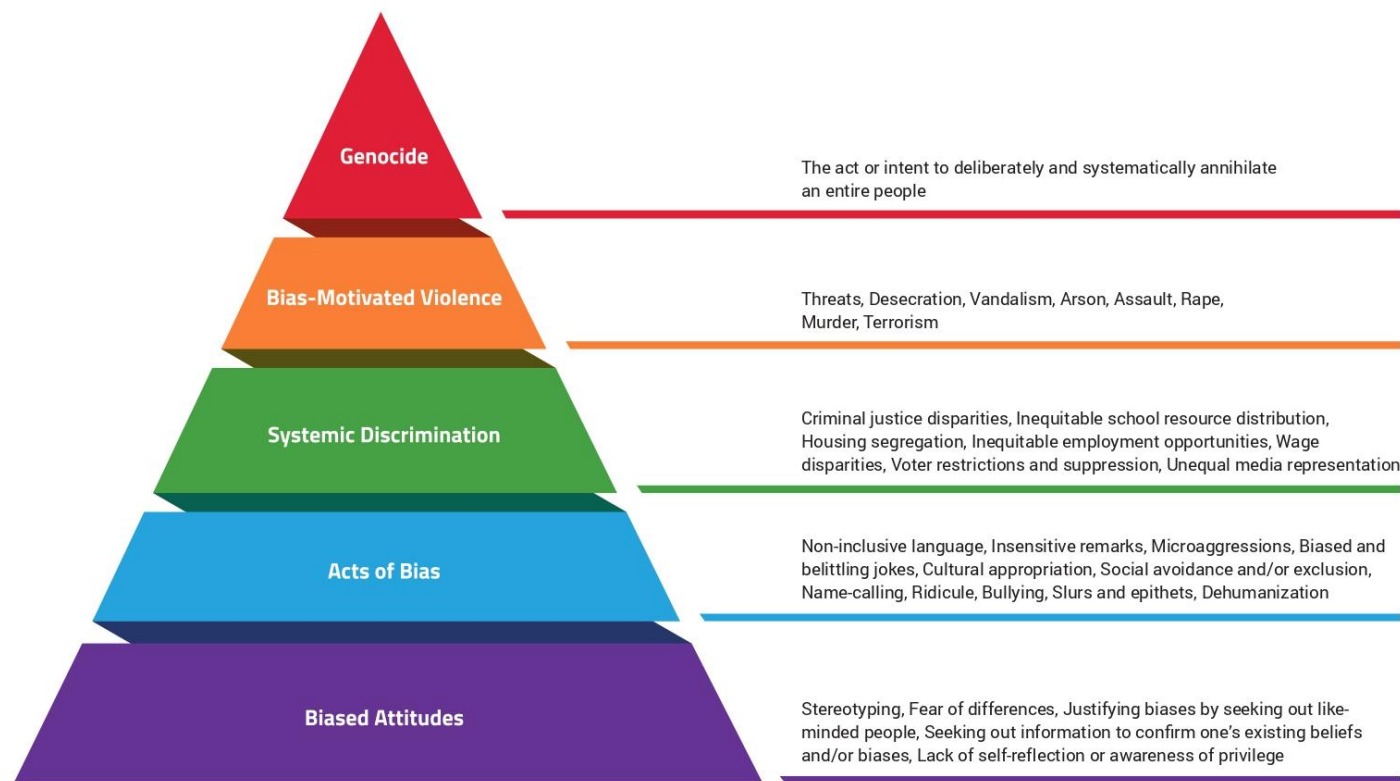
- 1. Internalizirani rasizam: kada osoba koja je meta rasizma prihvaća negativne stavove, uvjerenja, stereotipe i ideologije koje dominantno društvo održava o njegovoj rasi. Kada ste okruženi rasizmom i diskriminacijom, često se zna dogoditi da se počnete osjećati manje od većinskog društva, kao da su vaše osobine koje vas čine drugačijima na neki način pogrešne
- 2. Interpersonalni rasizam: rasističko razmišljanje, govor i radnje događaju se između pojedinaca. To se događa kada pojedinci komuniciraju i njihova privatna uvjerenja utječu na njihovu interakciju.
- Verbalno zlostavljanje i izražavanje mržnje i nasilja u anonimnim susretima <https://www.youtube.com/watch?v=7JUzzBmbchs>
- Svakodnevni rasizam poput nenametljivih šala i komentara koji jačaju negativne stereotipe ili predrasude o ljudima na temelju njihove rase, boje kože ili etničke pripadnosti

- 3. Institucionalni rasizam: Diskriminatorno postupanje, nejednake politike i prakse te nejednake mogućnosti i utjecaji unutar organizacija i institucija, sve temeljeno na rasi, koje rutinski proizvode rasno nepravedne ishode za ljude druge boje kože i prednosti za većinsko društvo. Pojedinci unutar institucija preuzimaju moć institucije kada jačaju rasnu nejednakost.
- 4. Strukturni rasizam: sustav u kojem javne politike, institucionalne prakse, kulturne reprezentacije i druge norme djeluju na različite, često pojačavajuće, načine u produžavanju i perpetuaciji rasne nejednakosti. To je rasna predrasuda među institucijama i u cijelom društvu. Uključuje kumulativne i složene učinke društvenih čimbenika, uključujući povijest, kulturu, ideologiju i interakcije institucija i politika koje sustavno privilegiraju većinsko stanovništvo i stavljaju u nepovoljan položaj manjine, racijalizirane manjine.
- Sistemski problemi koji nerazmjerno utječu na određene skupine koje se mogu prepoznati po rasi (npr. Aboridžini, romska populacija, ljudi tamnije kože ili druge vidljive manjine) <https://www.youtube.com/watch?v=KU1v5MVpbJ8>
- Nedostatak kulturne različitosti u političkom vodstvu i biznisu

Piramida mržnje

ADL PYRAMID OF HATE

The **Pyramid of Hate** illustrates the prevalence of bias, hate and oppression in our society. It is organized in escalating levels of attitudes and behavior that grow in complexity from bottom to top. Like a pyramid, the upper levels are supported by the lower levels; unlike a pyramid, the levels are not built consecutively or to demonstrate a ranking of each level. Bias at each level reflects a system of oppression that negatively impacts individuals, institutions and society. Unchecked bias can become “normalized” and contribute to a pattern of accepting discrimination, violence and injustice in society. While every biased attitude or act does not lead to genocide, genocide takes place within a system of oppression in which the attitudes and actions described at the lower levels of the pyramid are accepted. When we challenge those biased attitudes and behaviors in ourselves, others and institutions, we can interrupt the escalation of bias and make it more difficult for discrimination and hate to flourish.

Što je intervencija nazočnih osoba?

- Nazočne osobe su pojedinci ili skupine ljudi koji svjedoče događaju ili praksi koja bi mogla uključivati diskriminaciju, nasilje ili hitan slučaj, ali odlučuju stajati po strani umjesto da interveniraju.
- U slučaju intervencije nazočnih osoba postoji pomak koji se događa ako odluče ne samo stajati po strani, već ustanu i progovore.
- Nazočna osoba u slučajevima rasizma je netko tko svjedoči ili na neki drugi način zna za incident rasizma, ali nije žrtva niti izravno uključena.
- Antirasizam nazočnih osoba je akcija 'običnih' ljudi kao odgovor na interpersonalni ili sustavni rasizam kojem su svjedoci.
(<https://racismnoway.com.au/get-involved/bystander-action/>)

Situacije nazočnih osoba

- Sudionici u parovima raspravljaju o vinjetama / situacijama
- Kako se to događa?
- Što mi/ljudi poduzimamo? (idealno, stvarno)
- Koje su prepreke?

Koje su prepreke reagiranju ili intervenciji?

- video “Schwarzfahrer” (švercer u javnom prijevozu):
https://www.youtube.com/watch?v=D_pagWloZ7g (3 minute)
- grupna diskusija(7 minuta):

Koje su glavne prepreke aktivnoj intervenciji drugih nazočnih osoba?

- Doživljavanje mete rasizma kao pripadnika/ice druge skupine za koju niste odgovorni (isključivi identitet skupine)
- Strah od nasilja ili zastrašivanja, od postajanja mete počinitelja
- Predodžba da bi djelovanje bilo neučinkovito
- Nedostatak znanja o tome kako intervenirati
- Zabrinutost da bi se sukob smatrao agresivnim ili ne "ženstvenim" (propisane rodne uloge)
- Upravljanje dojmom
- Želja za očuvanjem pozitivnih međuljudskih odnosa
- Želja za izbjegavanjem sukoba
- Sloboda govora/anti-politička korektnost
- Društvene norme koje toleriraju rasizam

Intervencija nazočnih osoba – što pomaže?

- Što nazočnim osobama pomaže da postanu aktivne?

Drugi scenariji i igranje uloga

- Možete li izvesti igru uloga s ovim ili drugim scenarijem?
- Možete razviti više od jedne igre uloga. Kao polazište možete uzeti svoje vlastito radno okruženje ili si pomoći pričama o kojima smo već razgovarali. Dajte jedni drugima konstruktivne povratne informacije o tome što je naizgled dobro funkcioniralo i zašto.
- Možete izraditi pomoćne bilješke ili odmah prijeći na improvizaciju. Možete započeti prikazivanjem 'loše' igre uloga (npr. agresivne ili neučinkovite intervencije) i suprotstaviti joj „dobru” igru uloga...

Source: <https://www.splcenter.org/20171005/splc-campus-guide-bystander-intervention#bystander>

Pitanja

- Kako biste intervenirali? – raspravite kako i kada biste mogli učinkovito intervenirati.
- Bi li to bilo sigurno učiniti? Zašto i kada ne?
- Koje su posljedice neinterveniranja?
- Kako možete najbolje podržati žrtvu?
- Koji su najbolji načini komunikacije s uznemiravačem?
- Koje vrste riječi i fraza ili druge vrste neverbalne komunikacije možete upotrijebiti?

Što pomaže ljudima da interveniraju?

Supermarket: <https://www.youtube.com/watch?v=xRQfISSp0dQ>

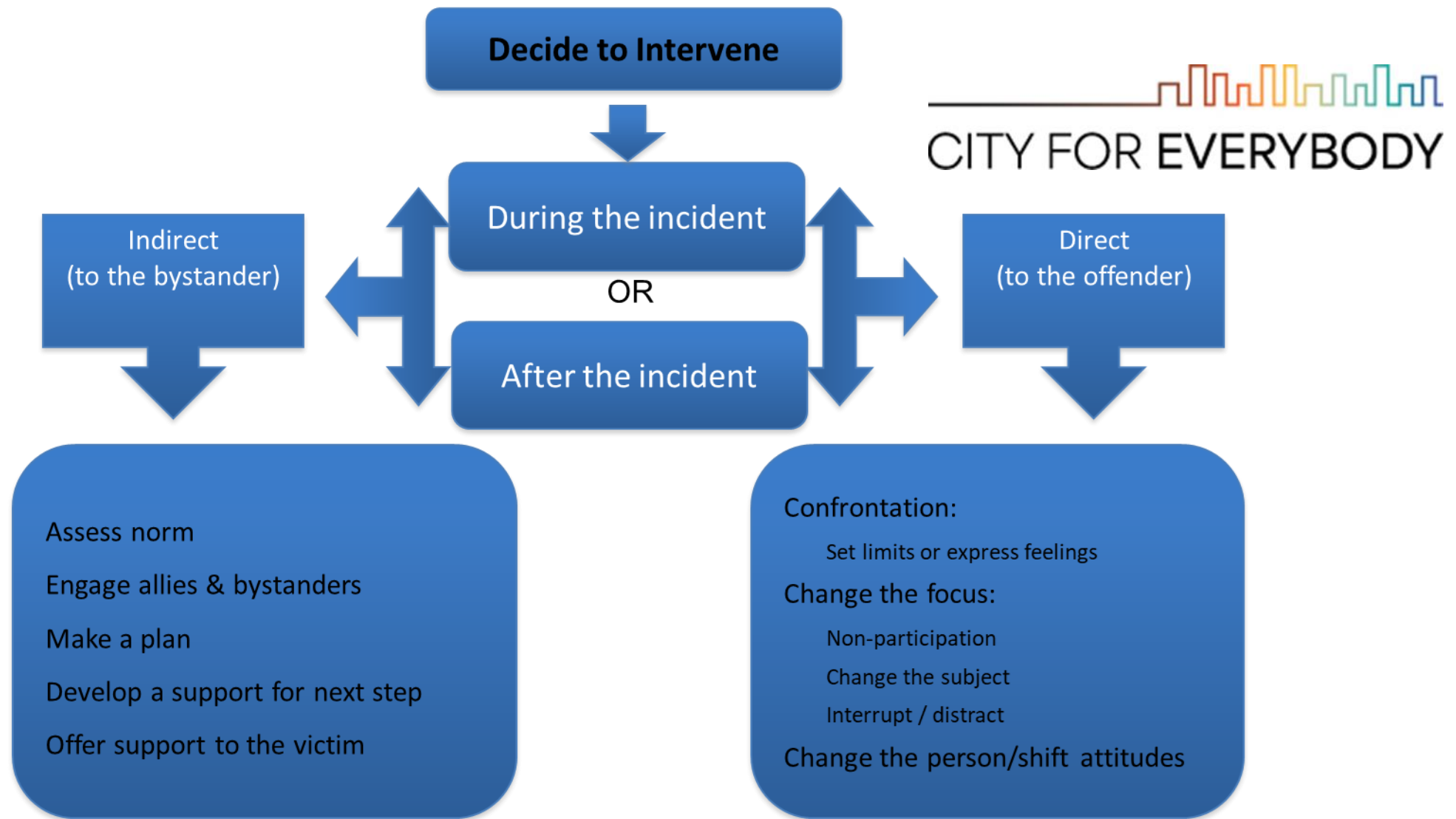
- Znanje o tome što čini rasizam
- Svijest o šteti uzrokovanoj rasizmom
- Percepcija odgovornosti za intervenciju
- Percipirana sposobnost intervencije
- Želja za educiranjem počinitelja
- Emocionalni odgovori na rasizam: suosjećanje, izražavanje ljutnje, neodobravanje itd.
- Samoafirmacija
- Antirasističke društvene norme

Četiri osnovna načina reagiranja 4Ds

- Distraktiranje (korištenje odvrćanja pozornosti za zaustavljanje incidenta)
- Delegiranje (traženje pomoći od treće strane)
- Dovršavanje (poduzimanje naknadnih radnji)
- Dokumentiranje (snimanje incidenta)
- + 5 – direktno reagirati (direct)

Source: <https://www.splcenter.org/20171005/splc-campus-guide-bystander-intervention#bystander>

Adapted from: Berkowitz, A. (2013). A Grassroots' Guide to Fostering Healthy Norms to Reduce Violence in our Communities: Social Norms Toolkit. USA: CDC.
Online at http://www.alanberkowitz.com/Social_Norms_Violence_Prevention_Toolkit.pdf; The Intervention Initiative - A bystander education programme, University of Exeter, <https://law.exeter.ac.uk/research/interventioninitiative/>

Zaključci

- Koja su temeljna načela antirasističke komunikacije u svakodnevnom radu s ljudima?
- Možete li razmisliti o tome kako se rasna diskriminacija i diskriminacija migranata mogu riješiti na razini grada te na vašem poslu i svakodnevnom životu?
- Željeli bismo da – ako je moguće – nastavite raditi s projektnom skupinom u okviru projekta i nakon provedbe projekta
- Radujemo se vašim povratnim informacijama o programu obuke (anonimni post-upitnici)

Dodatne reference

- Anti-racism and anti-discrimination for municipalities: Introductory manual, <https://www.ohrc.on.ca/en/book/export/html/2495>
- Maria Gintova, Anti-racism in the Public Service of Canada: How can critical race theory inform research and practice in Canadian public administration? Canadian Public Administration, 66 (4), December 2023, pp. 574-580, DOI: 10.1111/capa.12542
- Welcome Anti-racist Principles, <https://wellcome.org/what-we-do/diversity-and-inclusion/welcomes-anti-racist-principles-and-toolkit>
- <https://humanrights.gov.au/our-work/race-discrimination/publications/national-anti-racism-framework-scoping-report>
- <https://racismnoway.com.au/get-involved/bystander-action>
- <https://www.splcenter.org/20171005/splc-campus-guide-bystander-intervention#bystander>

Hvala!